

การมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร กรณีศึกษาตำบลโพธิ์ เก้าต้น อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

Participation in Irrigation Water Management for Agriculture: A Case Study of Pho Kao Ton Sub-District, Mueang District, LopBuri Province

ตุลากรณ์ จินเฮง, ขวัญชัย ชัยอุดม*

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

Tulaporn Jeenheng, Kwanchai Chai-udom*

Faculty of Science and Technology Thepsatri Rajabhat University, Meung, Lopburi

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ และความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร: กรณีศึกษา ตำบลโพธิ์เก้าต้น อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่ใช้น้ำชลประทานเพื่อการเกษตร จำนวน 149 คน และนำมาหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และหาความสัมพันธ์ค่าสัมประสิทธิ์แบบเพียร์ ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยแบ่งออกเป็น 1) การมีส่วนร่วมด้านการเสนอความคิดเห็น การวางแผน และการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการ และปฏิบัติ และ 3) การมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 3.28 และ 3.13 ตามลำดับ สำหรับความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา พื้นที่ประกอบทางการเกษตร ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร แต่รายได้การใช้ประโยชน์จากน้ำ ทักษะต่อการจัดการทรัพยากรน้ำ และความพึงพอใจต่อการจัดการทรัพยากรน้ำมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

* Corresponding author : kwanchai.c@lawasri.tru.ac.th

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การจัดการน้ำชลประทาน, เพื่อการเกษตร

Abstract

This research aimed to study the level and relationships of personal factors, knowledge, attitude, satisfaction, and participation in irrigation management for agriculture: A case study of Pho Kao Ton Sub-District, Mueang District, Lop Buri Province. Data were collected by questionnaires through 149 samples from farmers. The statistics applied for describing the data percent, mean and followed Pearson's Correlation Coefficient. The study results showed that the level of participation in irrigation management for agriculture falls in moderate divided into 1) participation in presentation ideas, planning, and decision making 2) participation in the operation, and implementation and 3) participation in monitoring and evaluation with the mean of 3.35, 3.28 and 3.13 respectively. The relationships of personal factors showed that gender, age, education level agricultural assembly area knowledge about water resource management were not correlated with the participation in irrigation water management for agriculture, but income, utilization of water resources attitude towards water resource management and satisfaction with water resource management were related to participation in irrigation water management for agriculture, significantly different at 0.01

Keywords : Participation, Irrigation water management, Agriculture

ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกมีสาเหตุเกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การเผาขยะ คาร์บอนไดออกไซด์ที่เกิดจากการจราจรที่ติดขัด ทำให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ซึ่งก๊าซชนิดนี้จะส่งผลกระทบต่อชั้นบรรยากาศของโลก ทำให้เกิดรูรั่วที่ชั้นโอโซนทำให้รังสีของดวงอาทิตย์ลงมาถึงพื้นโลกที่ความเข้มสูง ความร้อนของแสงนั้นไม่สามารถสะท้อนออกไปได้ จึงทำให้เกิดภาวะโลกร้อน จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อฤดูกาลที่เปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าจะเป็นภาวะน้ำท่วมหรือภาวะภัยแล้งโดยที่มนุษย์ไม่สามารถคาดการณ์ได้ ด้วยผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะส่งผลกระทบต่อฤดูกาลที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นการเกิดภาวะน้ำท่วมใหญ่ในปี พ.ศ.2554 และภาวะภัยแล้งในปี พ.ศ.2555 [1] ทั้งนี้ ในตำบลโพธิ์เก้าต้นก็เกิดวิกฤตด้านน้ำเช่นเดียวกัน โดยน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่โพธิ์เก้าต้นนั้นใช้น้ำจากแม่น้ำสายย่อยที่แยกออกมาจากแม่น้ำลพบุรีและแม่น้ำชัยนาทป่าสักด้วยกัน 2 สาย คือ สายชลประทานเส้นบายพาส และ ชลประทานสายหน้าพื้นที่การเกษตร ซึ่งปริมาณน้ำที่ปล่อยมาแต่ละปีในแม่น้ำลพบุรีมีปริมาณน้ำที่ปล่อยอยู่ที่ระดับ 43.66 – 43.67 เมตร ปริมาณน้ำอยู่ที่ 31 – 32 (ลบ.ม/วินาที) ในขณะที่แม่น้ำชัยนาทป่าสักปริมาณน้ำที่ปล่อยอยู่ที่ระดับ 17 เมตร ปริมาณน้ำเท่ากับ 14 (ลบ.ม/วินาที) ซึ่งประชากรในพื้นที่ใช้น้ำเพื่อการเพาะปลูกพืชและพืชส่วนใหญ่เป็นข้าว ชะอม และพืชเศรษฐกิจต่าง ๆ โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวจำนวน 4,500 ไร่ พื้นที่ปลูกชะอมจำนวน 500 ไร่ และพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ จำนวน 500 ไร่ [1]

จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านของตำบลโพธิ์เก้าต้นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ [2] จากสถานการณ์การใช้น้ำการเกษตรของตำบลโพธิ์เก้าต้นปัจจุบัน พบว่า จะเกิดปัญหาน้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดสรรน้ำเข้ามาในพื้นที่อย่างจำกัด และอีกหนึ่งปัญหาที่พบ คือ มีสิ่งกีดขวางทางน้ำในคลองระบายน้ำเกิดขึ้น เช่น เศษวัชพืช หรือ ตะกอน เป็นต้น ทำให้ส่งผลต่อปริมาณน้ำที่ไหลลงในส่วนล่างของพื้นที่ จากปัญหาที่ดังกล่าวเราสามารถใช้ในการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาได้ โดยให้ประชาชนในพื้นที่ มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงทรัพยากรของน้ำเพื่อการเกษตร อีกทั้งยังสามารถช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยมีการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่ยั่งยืน เพื่อดูแลทางน้ำตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ให้เกษตรกรในพื้นที่มีน้ำใช้และลดการเกิดภัยแล้ง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการลดหรือขจัดปัญหาการขาดแคลนน้ำด้านการเกษตร โดยให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล และระดับความรู้ ทักษะ ทักษะ ความพึงพอใจ และการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ ทักษะ ความพึงพอใจ กับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรมีน้ำเพื่อการเกษตรใช้อย่างเพียงพอและทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มมากขึ้นอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 1: ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (เกษตรกร)

หมู่บ้าน	เกษตรกร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
หมู่ที่ 3 บ้านคลองท่าควาย	41	26
หมู่ที่ 4 บ้านมะนาวหวาน	24	15
หมู่ที่ 5 บ้านโพธิ์เก้าต้น	53	34
หมู่ที่ 6 บ้านคลองยายคล้าย	56	35
หมู่ที่ 7 บ้านโพธิ์ผีให้	62	39

ที่มา: สำนักงานทะเบียนเกษตรกรกลาง (2560) [4]

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร: กรณีศึกษาตำบลโพธิ์เก้าต้น อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้วิธีวิธีการเชิงปริมาณ ซึ่งมีหัวข้อที่เกี่ยวกับการเงินงานวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (เกษตรกร) ประชาชนที่ใช้ในการศึกษาเป็นเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 3-7 ตำบลโพธิ์เก้าต้น อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี มีจำนวนเกษตรกรทั้งหมด 236 คน ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ สูตรของยามานะ (Yamane) ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 มีสูตรคำนวณ [3] ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 149 คน โดยแบ่งสัดส่วนตามกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน โดยการสุ่มตัวอย่างจะเป็นการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตัวอย่างที่ถูกเลือกขึ้นมาศึกษาจะเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด การสุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับชั้นแบบสัดส่วนเป็นการเก็บตัวอย่าง

ตารางที่ 2: จำนวนและร้อยละของเพศ อายุ ระดับการศึกษา พื้นที่ประกอบทางการเกษตร รายได้ การใช้ประโยชน์จากน้ำ

	ตัวแปร	รายละเอียด	จำนวน(คน)	ร้อยละ(%)
เพศ		ชาย	72	48.3
		หญิง	77	51.7
อายุ		20 – 30 ปี	1	0.7
		31 – 40 ปี	15	10.1
		41 – 50 ปี	68	45.6
		มากกว่า 50 ปีขึ้นไป	65	43.6
ระดับการศึกษา		ประถม	76	51.0
		มัธยม	71	47.7
		ปริญญาตรี	2	1.3
		สูงกว่าปริญญาตรี	0	0
พื้นที่ประกอบทางการเกษตร		ต่ำกว่า 10 ไร่	11	7.4
		10 – 20 ไร่	50	33.5
		21 – 30 ไร่	32	21.5
		มากกว่า 30 ไร่	56	37.6
รายได้		ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน	16	10.7
		10,001 – 15,000 บาท/เดือน	62	41.6
		15,001 – 20,000 บาท/เดือน	46	30.9
		20,000 – 25,000 บาท/เดือน	14	9.4
		25,001 – 30,000 บาท/เดือน	5	3.4
		มากกว่า 30,000 บาท/เดือน	6	4.0
การใช้ประโยชน์จากน้ำ		ใช้ในการเพาะปลูกและใช้ในครัวเรือน	34	22.8
		ใช้ในการเพาะปลูกอย่างเดียว	115	77.2
		ใช้ในครัวเรือนอย่างเดียว	0	0
		ไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไร	0	0

ในแต่ละกลุ่มชั้น ดังตารางที่ 1

2. เครื่องมือในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรที่ประกอบไปด้วย 2 ตอน ได้แก่ (ตอนที่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 1) ปัจจัยทางด้านบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา 2) ปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ พื้นที่ประกอบทางการเกษตร และรายได้ 3) ปัจจัยทางด้านความรู้ ทักษะ ทักษะ ความพึงพอใจ ได้แก่ การใช้ประโยชน์จากน้ำ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการน้ำ ทักษะต่อการจัดการน้ำ และความพึงพอใจต่อทรัพยากรน้ำเป็นลักษณะคำถามปลายปิด จำนวน 25 ข้อ (ตอนที่ 2) แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและการประเมินผล เป็นคำถามแบบปลายปิด จำนวน 15 ข้อ

โดยแบบทดสอบทั้งหมดได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและนำไปปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแบบสอบถามมาทดสอบความน่าเชื่อถือ โดยการวัดความสอดคล้องภายในด้วยการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรนอกพื้นที่การศึกษา ซึ่งผลการทดสอบมีค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha เท่ากับ .916 โดยมี N of Items เท่ากับ 34 ถือเป็นมาตรวัดที่เชื่อถือได้

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร: กรณีศึกษา ตำบลโพธิ์เก้าต้น อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง 149 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS วิเคราะห์ และนำเสนอผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยตอนที่ 1 เกี่ยวข้องกับข้อมูลด้านบุคคล สังคม ความรู้ ทักษะ และความพึงพอใจ ซึ่งแสดงผลการสำรวจ ดังตารางที่ 2.

จากตารางที่ 2. พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในตำบลโพธิ์เก้าต้น อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เป็นเพศชาย และเพศหญิงในปริมาณใกล้เคียงกัน โดยส่วนใหญ่อายุเกินกว่า 40 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมและมัธยม มีพื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่มากกว่า 10 ไร่ รายได้ส่วนใหญ่ไม่เกิน 20,000 บาทต่อเดือน มีเพียงร้อยละ 4 เท่านั้นที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน การใช้น้ำส่วนใหญ่จะใช้สำหรับการเพาะปลูกอย่างเดียว

ผลการสำรวจจำนวนและร้อยละของข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำได้ผลการสำรวจ ดังนี้ การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าเป็นการจัดการทรัพยากรน้ำอีกวิธีหนึ่ง เป็นข้อที่มีการตอบถูกมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.6 รองลงมา คือ การใช้น้ำอย่างประหยัดเป็นการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างถูกวิธี คิดเป็นร้อยละ 88.6 และการใช้น้ำอย่างประหยัดสามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำได้ คิดเป็นร้อยละ 85.9 และข้อที่มีการตอบ ผิดมากที่สุด คือ การวางแผนก่อนการปลูกพืชหรือการใช้น้ำไม่ถือว่าเป็นการจัดการทรัพยากรน้ำ คิดเป็นร้อยละ 54.4 รองลงมา คือ น้ำที่ไหลแล้วจากคร้วเรือนไม่สามารถนำมาใช้อีกได้ คิดเป็นร้อยละ 39.6 และการจัดการทรัพยากรน้ำคือการเก็บน้ำไว้ไม่ให้ประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น คิดเป็นร้อยละ 35.6 (ตารางที่ 3) เมื่อแยกสำรวจจำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามระดับข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ระดับสูง ร้อยละ 53.69 รองลงมา คือ ความรู้ระดับปานกลาง ร้อยละ 36.24 และความรู้ระดับต่ำน้อยที่สุด ร้อยละ 10.07 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 3: จำนวน และร้อยละของข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ

ตัวแปร	ถูก		ผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การจัดการทรัพยากรน้ำ หน่วยงานภาครัฐควรเป็นผู้ดำเนินงานเพียงผู้เดียว	97	65.1	52	34.9
2. การตัดไม้ทำลายป่าเท่ากับเป็นการทำลายทรัพยากรน้ำ	123	82.6	26	17.4
3. น้ำที่ใช้แล้วจากครัวเรือนไม่สามารถนำมาใช้อีกได้	90	60.4	59	39.6
4. การใช้น้ำอย่างประหยัดสามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำได้	128	85.9	21	14.1
5. การจัดการทรัพยากรน้ำคือการเก็บน้ำไว้ไม่ให้ประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น	96	64.4	53	35.6
6. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าเป็นการจัดการทรัพยากรน้ำอีกวิธีหนึ่ง	135	90.6	14	9.4
7. การวางแผนก่อนการปลูกพืชหรือการใช้น้ำไม่ถือว่าเป็นการจัดการทรัพยากรน้ำ	68	45.6	81	54.4
8. ประชาชนสามารถร่วมกันจัดการทรัพยากรน้ำได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ	111	74.5	38	25.5

ตารางที่ 4: จำนวน และร้อยละของประชาชนจำแนกตามระดับข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ

	ระดับความรู้	จำนวน(คน)	ร้อยละ
จำนวนทั้งหมด			
	ความรู้ระดับสูง (7 คะแนนและสูงกว่า)	80	53.69
	ความรู้ปานกลาง (5 – 6 คะแนน)	54	36.24
	ความรู้ต่ำ (4 คะแนนและต่ำกว่า)	15	10.07

จากตารางที่ 5. เมื่อศึกษาผลของทัศนคติต่อการจัดการทรัพยากรน้ำ พบว่า ระดับทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมทั้งหมดเท่ากับ 3.27 ระดับ ทัศนคติที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ การจัดการทรัพยากรน้ำ เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.57 รองลงมา คือ พื้นที่ที่อยู่ในความครอบครองของท่านจะต้องมีตำแหน่งน้ำเพื่อสำรองไว้ใช้ในหน้าแล้ง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 หากมีเรื่องที่ภาครัฐต้องการความช่วยเหลือจากท่านด้านการจัดการน้ำ ท่านจะให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 และการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ เป็นเรื่องขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล ค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.03 โดยความพึงพอใจต่อการจัดการทรัพยากรน้ำดังตารางที่ 6. พบว่า ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมทั้งหมด เท่ากับ 3.17 ระดับความพึงพอใจสูงสุด คือ ท่านมีความพึงพอใจต่อเส้นทางคลองส่งน้ำมากน้อยเพียงใด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 รองลงมา คือ ท่านมีความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำที่ได้รับมากน้อยเพียงใด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 ท่านมีความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในการเพาะปลูกมากน้อยเพียงใด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 ท่านมีความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในการอุปโภค บริโภคมากน้อยเพียงใด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 ท่านมีความพอใจต่อการใช้น้ำมากน้อยเพียงใด

ตารางที่ 5: จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของข้อมูลด้านทัศนคติต่อการจัดการทรัพยากรน้ำ

ตัวแปร	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ระดับทัศนคติ
1. การจัดการทรัพยากรน้ำเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญ	(17)	(51)	(81)	(0)	(0)	3.57	ปานกลาง
2. พื้นที่ที่อยู่ในความครอบครองของท่านจะต้องมีตำแหน่งน้ำเพื่อสำรองไว้ใช้ในหน้าแล้ง	(5)	(33)	(110)	(1)	(0)	3.28	ปานกลาง
3. หากมีเรื่องที่ภาครัฐต้องการความช่วยเหลือจากท่านด้านการจัดการน้ำ ท่านจะให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี	(6)	(18)	(123)	(2)	(0)	3.18	ปานกลาง
4. การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่เป็นเรื่องขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล	(2)	(10)	(128)	(8)	(1)	3.03	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการจัดการทรัพยากรน้ำ						3.27	ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 และ ท่านมีความพึงพอใจต่อการจัดการน้ำของหน่วยงานรัฐมกน้อยเพียงใด ค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 2.82

สำหรับตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตรตามตารางที่ 7. พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 โดยระดับการมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมด้านการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการและปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 และด้านการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 โดยจะอธิบายเป็นลำดับขั้นตอนการมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

ด้านการมีส่วนร่วมด้านการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 โดยท่านได้มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และความต้องการของชุมชนในการจัดการน้ำ อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.46 รองลงมา คือ ท่านเคยร่วมทำงานเพื่อแก้ไขปัญหา น้ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 ท่านเคยร่วมปรึกษากับเจ้าหน้าที่รัฐ หรือชุมชนในการจัดการน้ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34

และท่านได้มีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน และการตัดสินใจ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 ด้านการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการและปฏิบัติระดับการมีส่วนร่วมอยู่ที่ปานกลาง เท่ากับ 3.28 โดยท่านเคยชักชวนญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการน้ำ อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.31 รองลงมา คือ ท่านเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ เช่น การร่วมปลูกต้นไม้ การไม่ตัดไม้ทำลายป่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการดูแล รักษาทรัพยากรน้ำในชุมชนของท่าน เช่น ชุดลอกลำน้ำ เก็บขยะลอยน้ำ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 และท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกกิจกรรมของชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ

3.27

ด้านการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 โดยโครงการในชุมชนของท่านประสบความสำเร็จดังเป้าหมายที่วางไว้ อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.14 รองลงมา คือ ท่านติดตามกิจกรรมต่าง ๆ และหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุงกิจกรรมที่ท่านเข้าร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 และ ท่านได้ร่วมกับภาครัฐติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานของโครงการที่ท่านเข้าร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12

เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามกระบวนการทางสถิติปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตรตามตารางที่ 8. สามารถอภิปรายได้ตามหัวข้อต่อไปนี้ 1) เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร อาจกล่าวได้ว่าเพศหญิง หรือ เพศชาย คิดไม่แตกต่างเรื่องการมีส่วนร่วมเพราะการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ นั้นเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวและมีอยู่ในชีวิตประจำวันที่สามารถรับรู้ได้ง่ายและเห็นผลได้ชัดเจนว่าเมื่อการมีส่วนร่วมแล้วจะมีผลประโยชน์ที่ตามมาอย่างไร จึงอาจทำให้วัดระดับการมีส่วนร่วมของเพศหญิงและเพศชายไม่มีความแตกต่างกัน ดังนั้น เพศที่ต่างกันจึงไม่มีผลกับการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของเรวัตร์ (2556) [5] ที่ศึกษาปัจจัยในการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อโครงการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชนเฉลิมพระเกียรติฯ บริเวณอ่างเก็บน้ำทับทิมสยาม 01 จังหวัดตราด และพบว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมต่อโครงการจัดการทรัพยากรประมงโดยชุมชนเฉลิมพระเกียรติฯ บริเวณอ่างเก็บน้ำทับทิมสยาม 01 จังหวัดตราด

2) อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร อาจกล่าวได้ว่าคนอายุน้อยได้รับรู้ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมจากการรับรู้ข่าวสาร หรือจากการศึกษา ส่วนคนอายุมากรับรู้การมีส่วนร่วมจากประสบการณ์ จึงทำให้ไม่ว่าจะอายุช่วงไหนก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้เท่ากัน จึงเป็นผลทำให้การศึกษา พบว่า คนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมไม่ต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับผลงานวิจัยของ วิษณุ (2557) [6] ที่ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่า ประชาชนที่มีอายุน้อยอาจจะยังไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม ยังมองไม่ออกว่าการมีส่วนร่วมสำคัญ ซึ่งต่างจากประชาชนที่มีอายุมากกว่าที่มีประสบการณ์ในหลาย ๆ ด้าน มองภาพได้กว้างกว่าและเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการมีส่วนร่วม

3) ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร อาจกล่าวได้ว่าเมื่อเป็นผู้ใช้น้ำแล้วไม่ว่าจะมีระดับการศึกษาสูงหรือระดับการศึกษาต่ำก็ใช้น้ำเหมือนกัน และจะเห็นประโยชน์จากการใช้น้ำเหมือนกัน จึงมีส่วนร่วมเหมือนกัน ซึ่งขัดแย้งกับผลงานวิจัยของ ไกรสร (2551) [7] ที่พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์และส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำสาขาคลองปะเหลียน

ตารางที่ 6: จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของข้อมูลด้านความพึงพอใจ

ตัวแปร	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
1. ท่านมีความพึงพอใจต่อเส้นทางคลองส่งน้ำมากน้อยเพียงใด	(0) 0	(0) 0	(67) 45.0	(46) 30.9	(36) 24.2	3.79	สูง
2. ท่านมีความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำที่ได้รับมากน้อยเพียงใด	(4) 2.7	(40) 26.8	(99) 66.4	(6) 4.0	(0) 0	3.28	ปานกลาง
3. ท่านมีความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในการเพาะปลูกมากน้อยเพียงใด	(3) 2.7	(26) 17.4	(109) 73.2	(10) 6.7	(1) 0.7	3.13	ปานกลาง
4. ท่านมีความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในการอุปโภค บริโภคมากน้อยเพียงใด	(4) 2.7	(21) 14.1	(104) 69.8	(19) 12.8	(1) 0.7	3.05	ปานกลาง
5. ท่านมีความพึงพอใจต่อการจัดการน้ำของหน่วยงานรัฐ มากน้อยเพียงใด	(3) 2.0	(18) 12.1	(84) 56.4	(37) 24.8	(7) 4.7	2.82	ปานกลาง
6. ท่านมีความพอใจต่อการใช้น้ำมากน้อยเพียงใด	(2) 1.3	(17) 11.4	(107) 71.8	(21) 14.1	(2) 1.3	2.97	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการจัดการทรัพยากรน้ำ						3.17	ปานกลาง

4) พื้นที่ประกอบทางการเกษตร ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ว่า พื้นที่ประกอบทางการเกษตรมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร อาจกล่าวได้ว่า ไม่ว่าจะมีความสัมพันธ์กับพื้นที่ประกอบทางการเกษตรมากหรือน้อยไม่ต่างกัน เนื่องจากขึ้นอยู่กับว่าประชาชนแต่ละคนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมที่มากหรือน้อยกว่ากัน

5) รายได้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม จึงเป็นไปตามสมมุติฐานว่า รายได้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร อาจกล่าวได้ว่าประชาชนที่ยังมีรายได้มาก ยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำ ขัดแย้งกับผลงานวิจัยของ ไกรสร (2551) [7] ที่พบว่า รายได้ มีความสัมพันธ์และส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กลุ่มน้ำสาขาคลองปะเหลียน

6) การใช้ประโยชน์จากน้ำ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 จึงเป็นไปตามสมมุติฐานว่า ที่ว่าประโยชน์จากน้ำมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการจัดการทรัพยากรน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าประชาชนใช้ประโยชน์จากน้ำในคลองชลประทานแตกต่างกันออกไปตามการใช้สอย ยิ่งประชาชนใช้ประโยชน์จากน้ำคลองชลประทานมาก ประชาชนก็จะยิ่งมีส่วนร่วมมากเพื่อให้มีทรัพยากรน้ำใช้ที่ยั่งยืน

ตารางที่ 7: จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร

ตัวแปร	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม
การมีส่วนร่วมด้านการเสนอความคิด							
การวางแผน และการตัดสินใจ							
1. ท่านได้มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และความต้องการของชุมชนในการจัดการน้ำ	(8)	(52)	(89)	(0)	(0)	3.46	ปานกลาง
2. ท่านเคยร่วมทำงานเพื่อแก้ไขปัญหา	(7)	(45)	(96)	(1)	(0)	3.39	ปานกลาง
3. ท่านเคยปรึกษากับสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับการจัดการน้ำ	(4)	(40)	(104)	(1)	(0)	3.32	ปานกลาง
4. ท่านเคยร่วมปรึกษากับเจ้าหน้าที่รัฐหรือชุมชนในการจัดการน้ำ	(7)	(36)	(106)	(0)	(0)	3.34	ปานกลาง
5. ท่านได้มีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน และการตัดสินใจ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ	(5)	(40)	(104)	(0)	(0)	3.34	ปานกลาง
6. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดทำขึ้นเพื่อการจัดการน้ำ	(8)	(29)	(111)	(1)	(0)	3.30	ปานกลาง
7. ท่านมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น เสนอแนะ ในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน	(8)	(32)	(109)	(0)	(0)	3.32	ปานกลาง
ภาพรวมด้านการมีส่วนร่วมด้านการเสนอความคิด						3.35	ปานกลาง
การวางแผน และการตัดสินใจ							
การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการและปฏิบัติ							
1. ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกกิจกรรมของชุมชน	(7)	(26)	(116)	(0)	(0)	3.27	ปานกลาง
2. ท่านเคยนำน้ำที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่อีกครั้งเพื่อประหยัดน้ำ	(3)	(32)	(114)	(0)	(0)	3.26	ปานกลาง
3. ท่านเคยชักชวนญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในการจัดการน้ำ	(4)	(38)	(107)	(0)	(0)	3.31	ปานกลาง
4. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ เช่น การร่วมปลูกต้นไม้ การไม่	(8)	(29)	(112)	(0)	(0)	3.30	ปานกลาง
ภาพรวมด้านการมีส่วนร่วมด้าน						3.28	ปานกลาง
การดำเนินการและปฏิบัติ							

ตารางที่ 7: จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร (ต่อ)

ตัวแปร	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม
การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการและปฏิบัติ							
1. ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกกิจกรรมของชุมชน	(7)	(26)	(116)	(0)	(0)	3.27	ปานกลาง
2. ท่านเคยนำน้ำที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่อีกครั้งเพื่อประหยัดน้ำ	(3)	(32)	(114)	(0)	(0)	3.26	ปานกลาง
3. ท่านเคยชักชวนญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในการจัดการน้ำ	(4)	(38)	(107)	(0)	(0)	3.31	ปานกลาง
4. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ เช่น การร่วมปลูกต้นไม้ การไม่	(8)	(29)	(112)	(0)	(0)	3.30	ปานกลาง
ภาพรวมด้านการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการและปฏิบัติ						3.28	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล							
1. ท่านติดตามกิจกรรมต่างๆ และหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุงกิจกรรมที่ท่านเข้าร่วม	(2)	(16)	(130)	(1)	(0)	3.13	ปานกลาง
2. โครงการในชุมชนของท่านประสบความสำเร็จดังเป้าหมายที่วางไว้	(2)	(17)	(130)	(0)	(0)	3.14	ปานกลาง
3. ท่านได้ร่วมกับภาครัฐติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานของโครงการที่ท่านเข้าร่วม	(1)	(16)	(132)	(0)	(0)	3.12	ปานกลาง
ภาพรวมด้านการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล						3.13	ปานกลาง
ระดับการมีส่วนร่วม						3.28	ปานกลาง

ตารางที่ 8: การวิเคราะห์ความสัมพันธ์หาปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร

ปัจจัย	การมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร	
	ค่าสัมประสิทธิ์	ระดับนัยสำคัญ
เพศ	0.057	0.488
อายุ	0.157	0.560
ระดับการศึกษา	-0.134	0.104
พื้นที่ประกอบทางการเกษตร	0.148	0.072
รายได้	-0.352**	0.000
การใช้ประโยชน์จากน้ำ	0.350**	0.000
ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ	0.023	0.783
ทัศนคติต่อการจัดการทรัพยากรน้ำ	0.567**	0.000
ความพึงพอใจต่อการจัดการทรัพยากรน้ำ	0.536**	0.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชลธิชา (2559) [8] ที่ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์: กรณีศึกษาตำบลคำพราน อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี พบว่า ระดับการมีส่วนร่วม การใช้ ประโยชน์จากน้ำไม่ต่างกัน ยิ่งประชาชนใช้น้ำจากเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์มากเท่าไร ประชาชนยิ่งอยากเข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำมากขึ้น

7) ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำชลประทานเพื่อเกษตร ผู้วิจัยเห็นว่าถึงแม้ประชาชนจะไม่มีความรู้เรื่องการจัดการทรัพยากรน้ำ แต่ประชาชนก็ได้เล็งเห็นคุณค่าของทรัพยากรน้ำ จึงมีผลทำให้ประชาชนอย่างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อให้ที่จะได้มีทรัพยากรน้ำใช้ไปได้นานและยั่งยืน ขัดแย้งกับผลงานวิจัยของ สุธรรมมา (2556) [9] ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการทรัพยากรน้ำจากโครงการชลประทานแม่น้ำชี กรณีศึกษา โครงการสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านกุดแซ่ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ

8) ทัศนคติการจัดการทรัพยากรน้ำ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการ น้ำชลประทานเพื่อการเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 จึงเป็นไปตามสมมุติฐานว่า ทัศนคติการจัดการทรัพยากรน้ำมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร ซึ่งความคิดเห็นของผู้วิจัยคิดว่า เมื่อมีความคิดเห็นในการบริหารการจัดการทรัพยากรน้ำที่ดีและถูกต้อง ก็จะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำอย่าง ยั่งยืน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชลธิชา (2559) [8] ที่พบว่า ทัศนคติเป็นเรื่องของความคิดของแต่ละบุคคลซึ่งแต่ละบุคคลก็จะมองเรื่องการจัดการทรัพยากรน้ำแตกต่างกันออกไปตามความคิดเห็น

9) ความพึงพอใจการจัดการทรัพยากรน้ำ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 จึงเป็นไปตามสมมุติฐานว่าความพึงพอใจการจัดการทรัพยากรน้ำมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการจัดการทรัพยากรน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร ในความเห็นของผู้วิจัยคิดว่า แต่ละบุคคลใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำ และมีทัศนคติในการจัดการทรัพยากรน้ำที่ดี ก็ย่อมมีความพึงพอใจในการจัดการทรัพยากรน้ำและประสงค์อยากมีส่วนร่วมการจัดการทรัพยากรน้ำชลประทานเพื่อการเกษตรอย่างยั่งยืน เพื่อครอบครัวและชุมชนของตนต่อไป สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชลธิชา (2559) [8] ที่พบว่า แต่ละบุคคลใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำแตกต่างกันออกไป บางคนมองว่าตนไม่ได้น้ำมากมายเหมือนคนอื่นที่ทำอาชีพเกษตรกรรม หรือที่อยู่ของตนอยู่ท้ายน้ำ จึงมองว่าตนไม่ได้ทรัพยากรน้ำเท่าที่ควร

จากการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร: กรณีศึกษาตำบลโพธิ์เก้าต้น อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จะพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเสนอความคิดเห็น การวางแผน และการตัดสินใจ และด้านการติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มุมมองของผู้วิจัยเห็นว่า ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างมีความหลากหลายช่วงอายุ ระดับการศึกษาที่ต่างกัน ซึ่งในบางหมู่บ้านมีส่วนร่วมที่ดีแต่ขาดการติดตามและประเมินผล ในการดูแลแหล่งน้ำและการสนับสนุนจากภาครัฐในการดูแลแหล่งน้ำ รวมถึงควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการติดตามผล และประเมินผลการจัดการน้ำที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พัดสะหวัน และบัญชา (2556) [10] ที่ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำในการจัดการชลประทาน: กรณีศึกษาโครงการหนองแดง อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว พบว่า ประชาชน ยังขาดความรู้ความเข้าใจทางวิชาการ จึงทำให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมที่ระดับปานกลางและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกรสร (2551) [7] ที่พบว่า ประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำสาขาลองปะเหลียน ในระดับการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งระดับการมีส่วนร่วมด้านประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านกำหนดแผนงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอยู่ในระดับปานกลาง แต่ภาพรวมในด้านกำหนดแผนงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พบว่า เมื่อเกิดเหตุการณ์หรือปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำในพื้นที่ ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ข้อเท็จจริงและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุด และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแผนงานเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร กรณีศึกษา: ตำบลโพธิ์เก้าต้น อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี สามารถสรุปในแต่ละด้านได้ดังต่อไปนี้

ด้านข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 51.7 มีช่วงอายุระหว่าง 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.6 มีระดับการศึกษาประถม คิดเป็นร้อยละ 51.0 มีพื้นที่ประกอบทางการเกษตร มากกว่า 30 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 37.6 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 41.6 และส่วนมากใช้ในการเพาะปลูกอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 77.2 ประชาชนในพื้นที่มีความรู้ในเรื่องการจัดการทรัพยากรน้ำ อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 53.69 ที่ระดับความรู้ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 36.24 ที่ระดับความรู้ต่ำคิดเป็นร้อยละ 10.07 ประชาชนมีทัศนคติด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 3.27 และมีความพึงพอใจต่อการจัดการ

ทรัพยากรน้ำ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 3.17

ด้านระดับการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมการจัดการทรัพยากรน้ำของประชาชนในพื้นที่ตำบลโพธิ์เก้าต้น อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 และผู้วิจัยขออธิบายระดับการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ขั้นตอน ซึ่งการมีส่วนร่วมด้านการเสนอความคิด การวางแผน และการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.35 รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการและปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 และการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.13

ด้านการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา พื้นที่ประกอบทางการเกษตร ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร ส่วนรายได้การใช้ประโยชน์จากน้ำ ทิศนคติต่อการจัดการทรัพยากรน้ำ ความพึงพอใจต่อการจัดการทรัพยากรน้ำมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ที่สนับสนุนสถานที่และเวลารวมถึงผลักดันให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมชลประทาน. (2560). สถานการณ์น้ำ. สืบค้น พฤศจิกายน 14, 2560 จาก <https://www1.rid.go.th/index.php/th>
- [2] จักรพันธ์ ศรีสุวรรณ. (9 กันยายน 2560). ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7. สัมภาษณ์.
- [3] สุวรรีย์ ศิริโกคาภิรมย์. (2546). การวิจัยทางการศึกษา. ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- [4] สำนักงานทะเบียนเกษตรกรกลาง. (2560). จำนวนประชาชนและเกษตรกรหมู่บ้าน 3-7. ลพบุรี: ที่ว่าการอำเภอเมือง. จังหวัดลพบุรี.
- [5] เรวัตร์ ยอดสุรางค์. (2556). การศึกษา ปัจจัยในการมีส่วนร่วมของชุมชน ต่อ โครงการจัดการทรัพยากรประมง บริเวณ อ่างเก็บน้ำ ทับทิมสยาม 01 จังหวัด ตราด. สืบค้น เมษายน 20, 2565, จาก <https://www4.fisheries.go.th/doffile/fkey/ref67111>
- [6] วิษณุ หยกจินดา. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกว้าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชา การจัดการภาครัฐและเอกชน. บัณฑิตวิทยาลัย. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- [7] ไกรสร เพ็งสกุล. (2551). รายงานการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ: กรณีศึกษา กลุ่มน้ำสาขาคลองปะเหลียนจังหวัดตรัง. สงขลา: กรมทรัพยากรน้ำกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- [8] ชลธิชา โพธิ์ทักษ์. (2559). รายงานวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำของประชาชนในเขื่อนป่า- สักชลสิทธิ์ กรณีศึกษาตำบลคำพราน อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี. ลพบุรี: สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- [9] สุธรรมมา จันทรา. (2556). รายงานการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการทรัพยากรน้ำจากโครงการชลประทานแม่น้ำชี: กรณีศึกษาโครงการสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า บ้านกุดแซ่ จังหวัดร้อยเอ็ด. กรุงเทพฯ: สาขาสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- [10] พัดสะหวัน ไชยะวง และบัญชา ขวัญยืน. (2556). รายงานการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ใช้น้ำในการจัดการชลประทาน: กรณีศึกษาโครงการหนองแดง อำเภอมืองจังหวัดสระวัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. กรุงเทพฯ: วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.